

Saimaa ilman kaivoksia ry

TOIMINTAKERTOMUS 2023

1. Yhdistyksen toiminnan tarkoitus

Säännöissä määritellään yhdistyksen tehtävät toimia järjestönä, joka puolustaa Saimaan alueen elinympäristöä ja elinkeinoja kaivostoiminnan vaikutuksilta ja uhilta. Tehtävänsä toteuttamiseksi yhdistys harjoittaa viestintää, kansalaistoimintaa, moninaista vaikuttamista ja edunvalvontaa.

2. Yhdistyksen toiminnan painopisteet 2023

- Kaivoslaki: yhdistys seuraa uudistetun kaivoslain toteutumista ja lain henkeä, ottaa siihen julkisesti kantaa ja pyrkii edelleen vaikuttamaan päätöksentekoon niin kansallisella, paikallisella kuin EU:nkin tasolla. Euroopan unionin viimeaikaiset suunnitelmat vihreän siirtymän vauhdittamiseksi uhkaavat lisätä kaivostoimintaa Suomessa ja Saimaalla. EU:n kriittisten raaka-aineiden asetus, CRMA, hyväksyttiin 29. marraskuuta 2023. Saimaa ilman kaivoksia ry ja monet muut ympäristöjärjestöt ovat huolissaan asetuksesta, jolla pyritään kasvattamaan niin sanottujen kriittisten raaka-aineiden omavaraisuutta Euroopassa ja varmistamaan niiden riittävä saanti teollisuuden tarpeisiin. Vaikka asetuksen peruseräaatteet ovat kannatettavia vihreän siirtymän vauhdittamiseksi, yhdistys on huolissaan ympäristönormien heikentämisestä metallimalmikaivoksille, jotka sijoittuisivat vesistöjen läheisyyteen. Puhtaita vesiä ei saa pilata energiamurroksen nojalla. Yhdistyksen mielestä tämä aiheuttaa merkittävän ympäristöriskin Suomessa, jonne kohdistuu entistä suurempaa painetta perustaa uusia kaivoksia.
- Edunvalvonta: yhdistyksen jäsenten sekä Saimaan alueen asukkaiden, maanomistajien ja elinkeinonharjoittajien edunvalvonta kaivoskysymyksissä, valitusten laatiminen Tukesin myöntämistä malminetsintävarauksista ja malminetsintäluvista.
- Tapahtumatuotanto: Maamme rikkaudet 2023 -tapahtuman järjestäminen Savonlinnassa 22.–23.9.2023.
Kaksipäiväinen seminaari oli yhdistyksen toistaiseksi suurin voimainponnistus. Tapahtuman suunnittelu aloitettiin jo vuonna 2022 Rovaniemellä järjestettyjen ensimmäisten ”kaivospäivien” jälkeen yhdessä Rajat Lapin kaivoksille ry:n kanssa. Savonlinnan House of Olafissa järjestettiin Koneen Säätiön myöntämällä tuella. Pääpuhujia olivat Geologian tutkimuskeskuksen apulaistutkimusprofessori Simon Michaux, europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen sekä toimittaja, tietokirjailija Helena Petäistö. Lisäksi kahden päivän aikana kuultiin 15 asiantuntijapuheenvuoroa sekä kolme paneelikeskustelua, joihin osallistui muiden muassa kansanedustajia ja paikallispoliitikkoja.
Tapahtuma keräsi molempina päivinä paikan päälle useita kymmeniä kuulijoita, jotka osallistuivat aktiivisesti esittämällä kommentteja ja kysymyksiä. Suoria verkkolähetyksiä seurasi kumpanakin päivänä noin 600 katsojaa, myös heillä oli mahdollisuus kommentoida ja kysyä. Molempien päivien koko ohjelma on katsottavissa Saimaa ilman kaivoksia ry:n YouTube-tilillä. Lisäksi kaikista puheenvuoroista on tehty erilliset videotallenteet, jotka ovat niin ikään nähtävissä Youtubessa.
Savonlinnan kaupunki toimi tapahtuman yhteistyökumppanina. SIK valmisti Savonlinnan kaupunginjohtajan ja ympäristöpäällikön kanssa julistuksen Saimaan alueen säilyttämisestä malmikaivostoiminnan ulkopuolella. Julistuksen allekirjoittivat Savonlinnan kaupungin lisäksi Etelä-Savon maakuntaliitto, Mikkelin, Pieksämäen ja Varkauden kaupungit sekä Enonkosken, Joroisten, Juvan, Kangasniemen, Mäntyharjun, Parikkalan, Puumalan, Rantasalmen, Rautalammin, Sulkavan ja Taipalsaaren kunnat. Kaupunginjohtaja Janne Laine julkisti julistuksen toisen seminaaripäivän päätteeksi.

3. Yhdistyksen sisäinen toiminta

- Vuosikokous pidettiin 26.4.2023. Kokoukseen osallistui 10 varsinaista jäsentä.
- Hallituksen kokoonpano: puheenjohtajaksi valittiin Miisa Mink, hallituksen muiksi jäseniksi valittiin Markku Kankkunen (varapuheenjohtaja), Sonja Särkinen, Sanna Halabi ja Pirkko Mattila. Hallituksen varajäseniksi valittiin Suvi Pennanen, Merja Nurmi ja Paula Haikarainen.
- Yhdistyksen rahastonhoitajana toimi Riitta Tietäväinen.
- Yhdistyksen sihteerinä toimi Titta Kyöstilä vuosikokoukseen saakka ja loppuvuoden ajan Paula Haikarainen.
- Yhdistyksen toiminnantarkastajaksi valittiin Päivi Piispa.
- Varsinaisia jäseniä (jäsenmaksu 45 e/vuosi) oli vuoden 2023 lopussa 21 henkilöä ja kannatusjäseniä (jäsenmaksu 20 e/vuosi) useita kymmeniä. Kannatusjäseniä ei kirjata yhdistyksen jäsenrekisteriin.
- Hallitus kokoontui vuonna 2023 Zoom-verkkokokouksena 8 kertaa.
- Epävirallisempia ns. johtoryhmän kokouksia vaihtelevalla kokoonpanolla järjestettiin kuukausittain.
- Miisa Mink, Paula Haikarainen, Markku Kankkunen ja Sonja Särkinen osallistuivat Maamme rikkauDET -toimikunnan kokouksiin keväästä alkaen syyskuun tapahtumaan saakka. Rajat Lapin kaivoksille -yhdistyksen puolesta toimikunnan kokouksiin osallistuivat Mika Merkkö, Erkki Löf ja Ville Pietiläinen.

4. Yhdistyksen ulkoinen toiminta

- Huhtikuussa järjestetyt eduskuntavaalit vaikuttivat yhdistyksen toimintaan monin tavoin. Puheenjohtajan tehtävästä vuoden 2022 lopulla eronnut Miisa Mink keskittyi omaan vaalikampanjaansa, mutta yhdistys halusi vaikuttaa äänestäjiin ja kansanedustajaehdokkaisiin puolueettomin keinoin. Yhdistys järjesti kaksi Tulevaisuuden Saimaa -nimistä yleisötilaisuutta, joista ensimmäinen oli Lappeenrannan Wilmanrannassa 26. tammikuuta, ja toinen Savonlinnan pääkirjasto Joelissa 7. maaliskuuta. Lappeenrannan ohjelmassa oli kaksi asiantuntijapuheenvuoroa – tiivisrakenneasiantuntija Peter Brandt ja vesistöasiantuntija Raija Aura – sekä paneelikeskustelu, johon osallistuivat kansanedustajaehdokkaat Hanna Holopainen (vihr.), Linda Brandt-Ahde (kok.) ja Kalle Saarela (ps.). Yhdistystä edustivat Markku Kankkunen, joka kertoi Saimaan alueen malminetsintävarauksista ja -luvista, sekä Paula Haikarainen, joka veti paneelikeskustelun. Savonlinnassa esiintyivät edellä mainittujen yhdistyksen edustajien lisäksi ympäristöpääällikkö Matti Rautiainen ja Peter Brandt. Paneelissa keskustelivat kansanedustajaehdokkaat Linda Brandt-Ahde (kok.), Hanna Kosonen (kesk.), Anna-Kristiina Mikkonen (sd.), Miisa Mink (vihr.) ja Sanna Niemelä (vas.). Kumpikin tapahtuma houkutteli kolmisenkymmentä kuulijaa. Ohjelmat esitettiin myös suorana verkkolähetyksenä yhdistyksen Facebook-ryhmän kautta.
- Yhdistys jatkoi jo vakiintunutta yhteistyötä muiden kaivoskriittisten ryhmien kanssa. Näitä ovat mm. Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland, ProHeinävesi, Rajat Lapin kaivoksille, Pelastetaan Päijänne ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Miisa Mink loi suhteita myös serbialaiseen kaivoskriittiseen yhteisöön.

- Yhdistys teki yhteistyötä Pohjolan aarteet -lautapelin suunnittelijan Antti Laihon kanssa. Peliä markkinoitiin yhdistyksen Facebook-sivun kautta ja se lisättiin myös verkkokauppaan. Laiho tilittää pelien myynnistä pienen osuuden yhdistykselle.

5. Viestintä

- Facebook-ryhmässä oli vuoden lopussa yli 29 000 jäsentä. Ryhmän jäsenmäärä ei ole enää kasvanut yhtä vauhdikkaasti kuin ensimmäisinä vuosina, vaikka ryhmään pääsyä hakee viikoittain jopa kymmeniä halukkaita. Suurin osa hakijoista osoittautuu kuitenkin lähemmässä tarkastelussa ns. trolleiksi tai automatisoiduiksi boteiksi, valehenkilöiksi, joiden pääsy ryhmään pyritään estämään. Facebook-ryhmän ylläpito ja valvonta vievätkin enemmän aikaa kuin ennen.
- Blogisivu saimaailmankaivoksia.fi
- Sosiaalisen median tilit Instagramissa, Twitterissä ja YouTubessa
- Viestintäryhmä: Miisa Mink, Paula Haikarainen, Sanna Mäkitalo, Reetta Oinonen, Ninni Saajola, Sonja Särkinen
- Maamme rikkaudet -tapahtuman verkkosivut (maammerikkaudet.org) päivitettiin ja niiden ylläpitoon sitouduttiin vähintäänkin seuraavaan tapahtumaan saakka, jolloin vetovastuun tulisi jälleen siirtyä Pohjois-Suomeen.
- Maamme rikkaudet -tapahtumasta julkaistiin kolme mediatiedotetta, ja sitä markkinoitiin sosiaalisessa mediassa, paikallislehdissä sekä Savonlinnan, Mikkelin ja Lappeenrannan kaupunkien tapahtumakalentereissa. Tapahtuma sai näkyvyyttä etenkin sanomalehti Itä-Savossa, joka julkaisi aiheesta useita uutisia ja lähetti tapahtuman suorana omilla verkkosivuillaan.

6. Arvio siitä, miten hyvin toimintavuodelle asetetut, toimintasuunnitelmaan kirjatut tavoitteet on saavutettu

Kaivoslaki ja EU:n CRM-asetus: Yhdistys osallistui suomalaisten kaivoskriittisten järjestöjen yhteiseen julkilausumaan, jossa esitettiin huoli EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksesta ja korostettiin, että raaka-aineiden louhiminen ei saa vaarantaa vesistöjä. Avoin kirje ja politiikkasuositus asiasta julkaistiin kaivosinfo.fi-sivustolla syyskuussa. Lisäksi SIK osallistui asiasta laaditun painetun esitteen tuotantoon. Esite ”Euroopan unionin kriittisten raaka-aineiden asetusta – uhka vesille ja taloudelle” oli jaossa Maamme rikkaudet -tapahtumassa. Keskustelu CRM-asetuksesta saavutti huomiota myös medioissa, ja aihe oli yksi pääteemoista Maamme rikkaudet -tapahtumassa.

Edunvalvonta: toimintavuonna ei ilmennyt sellaisia edunvalvontaan liittyviä asioita, joihin olisi tarvittu oikeudellista apua. Facebook-ryhmässä julkaistaan ajantasaisesti tietoa Tukesin myöntämistä malminetsintävarauksista ja -luvista.

Tapahtumatuotanto: Maamme rikkaudet 2023 -tapahtuma Savonlinnassa 22.–23.9.2023 oli onnistunut, ja keräsi odotusten mukaisesti yleisöä sekä paikan päälle että verkkolähetysten pariin. Tunnelma oli asiallinen ja myönteinen, vaikka aiheet olivatkin kriittisiä. Puheenvuorot olivat asiantuntevia ja herättivät keskustelua. Paneelikeskusteluihin saatiin mukaan paikallispoliitikkoja ja kansanedustajia, mutta ministeritason edustajia ei onnistuttu houkuttelemaan edes Savonlinnan kaupungin kutsusta.